

معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضائیه
مرکز آموزش بجائی

■ تهرآن، خیابان حافظ، روبروی دانشگاه امیرکبیر، ساختمان شماره ۳ قوه قضائیه،
طبقه اول، معاونت آموزش و تحقیقات، مرکز آموزش همگانی
تلفکس: ۰۲۱-۸۸۸۰۸۹۶۹ کدپستی: ۱۵۹۹۶۵۳۳۱۶ Email: amouzesinfo@mahdad.ir

W W W . M A H D A D . I R

نقش دادستان در تعقیب جرم

امکان دسترسی و مطالعه تمامی بروشورهای آموزشی

اطلاع از آخرین اخبار کاربردی حقوق

پاسخ به سئوالات حقوقی شما

WWW.MAHDAD.IR

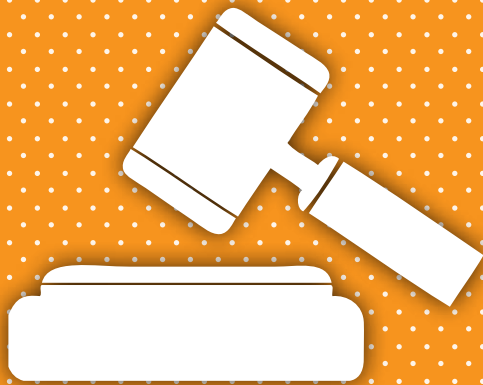
عضویت در باشگاه مخاطبان مرکز آموزش قوه قضاییه

دسترسی به مقالات حقوقی شهروندی

دسترسی به جدیدترین محصولات و انتشارات
مرکز آموزش همگانی و اطلاع از نحوه خرید

مرکز آموزش همگانی قوه قضاییه
چاپ اول

NOIRON

نقش دادستان در تعقیب جرم

آیا می‌دانید دادستان بالاترین مقام دادسراست؟

دادستان چگونه از وقوع جرمی مطلع می‌شود؟

آیا می‌دانید دادستان به محض اطلاع از وقوع جرمی موظف به تعقیب است؟

آیا می‌دانید اگر بزه‌دیده طفل یا مجنون بوده و سرپرستی نداشته باشد بدون

اعلام شکایت اقدام به تعقیب می‌کند؟

دادستان کیست؟

حتماً تا به حال نام «دادستان» را شنیده‌اید. نام دیگر دادستان مدعی‌العموم است. اگر قرار باشد در یک جمله دادستان را تعریف کنیم، می‌توان گفت: «دادستان نماینده جامعه در دادگاه بوده که وظیفه‌اش صدور ادعاینامه علیه متهمان و نظارت بر اجرای مجازات‌هاست.» خلاصه کلام دادستان پیگیری کننده اجرای عدالت است.

کی پای داستان به تعقیب جرمی کشیده می‌شود؟

یکی از وظایف دادستان تامین امنیت و پاسداری از آن در جامعه است؛ به همین دلیل به محض اطلاع از وقوع جرم موظف است به تعقیب متخلفان و مرتکبان جرم اقدام کند. دادستان معمولاً از راه‌های مختلفی از ارتکاب جرم باخبر می‌شود. مثل آنکه فردی شخصاً به دادسرا برود و شکایت کند یا اینکه ضابطان دادگستری در حین گشت‌زنی یا انجام ماموریت جرمی را کشف کنند یا شهروندی از وقوع جرمی مطلع شود و آن را اطلاع دهد یا آنکه اصلاً متهم خود را معرفی کند یا هر طریق دیگری که این اطمینان را برای دادستان به وجود بیاورد که جرمی اتفاق افتاده یا در حال ارتکاب است.

دادستان به محض اطلاع از وقوع جرمی موظف به تعقیب است.

موارد قانونی شروع به تعقیب شامل موارد زیر می‌شود:

- **الف-** شکایت شاکی یا مدعی خصوصی؛
- **ب-** اعلام و اخبار ضابطان دادگستری، مقامات رسمی یا اشخاص موثق و مطمئن؛
- **پ-** وقوع جرم مشهود، در برابر دادستان
- **ت-** اظهار و اقرار متهم؛
- **ث-** اطلاع دادستان از وقوع جرم به طرق قانونی دیگر.

اعلام جرم از شما پیگیری از دادستان

افرادی هستند که وقع جرم به آن‌ها ارتباطی ندارد یعنی بزه‌دیده نیستند و شکایت نمی‌کنند و تنها ممکن است شاهد جرم باشند یا به‌طور اتفاقی از وقوع جرمی مطلع شوند. این دسته از افراد هم اگر اعلام جرم کنند دادستان شروع به تعقیب می‌کند. با این تفاوت که هرگاه اعلام‌کننده جرم خودش شاهد وقوع جرمی بود، صرف اظهارات وی برای شروع به تعقیب کافی است. اما اگر اعلام‌کننده شاهد قضیه نبوده باشد، به صرف اعلام، دادستان تکلیفی به تعقیب ندارد، مگر آنکه اعلام‌کننده دلیلی بر درستی ادعای خود داشته باشد یا جرم از جرایم علیه امنیت داخلی یا خارجی باشد.

چگونه دادستان را از وقوع جرم مطلع کنیم؟

اگر جرمی به وقوع پیوسته و ما قربانی آن شده‌ایم برای شکایت کافی است به دادرسی محل وقوع جرم برویم. در دادرسی، ورقه‌هایی که به آن شکوائیه می‌گویند به ما می‌دهند که مخصوص اعلام شکایت است. در این ورقه جزئیات مربوط به جرم و نحوه وقوع آن را باید درج کنیم.

در شکوائیه موارد زیر باید قید شود:

- **الف-** نام و نام خانوادگی، نام پدر، سن، شغل، میزان تحصیلات، وضعیت تاهل، تابعیت، مذهب، شماره شناسنامه، شماره ملی، نشانی دقیق و در صورت امکان نشانی پیام نگار یا آدرس الکترونیکی (ایمیل)، شماره تلفن ثابت و تلفن همراه و کدپستی شاکی.
- **ب-** موضوع شکایت، تاریخ و محل وقوع جرم.
- **پ-** ضرر و زیان وارده به مدعی و مورد مطالبه وی.
- **ت-** ادله وقوع جرم، اسامی، مشخصات و نشانی شهود و مطلعان در صورت امکان.
- **ث-** مشخصات و نشانی مشتکی عنه یا مظنون در صورت امکان.

شکایت شفاهی هم قبول است

اگر شکایت مان فوری است و وقت نداریم که فرم شکواییه را با این تفصیل و جزییات پر کنیم نگران نباشیم چون استفاده نکردن از ورقه‌های مخصوص شکایت، مانع رسیدگی به شکایت نیست و طبق قانون دادستان مکلف است که حتی شکایت شفاهی را هم بپذیرد.

دادستان مکلف است شکایت

کتبی و شفاهی را همه وقت قبول کند.
شکایت شفاهی در صورت مجلس
قید و به امضا یا اثر انگشت شاکی
می‌رسد. هرگاه شاکی سواد نداشته
باشد، مراتب در صورت مجلس
قید و انطباق شکایت با مندرجات
صورت مجلس تصدیق می‌شود.

در مواردی تعقیب کیفری، منوط به شکایت شاکی است؛ مانند جرایم قابل گذشت در این زمان جز با شکایت شاکی دادستان نمی‌تواند شروع به تعقیب متهم کند. حال در این شرایط اگر قربانی جرم، طفل یا مجنون باشد یا ولی و قیمی نداشته یا به آنان دسترسی نباشد یا حتی اگر ولی یا سرپرستان خود مرتکب جرم شده یا در ارتکاب آن مداخله داشته باشند دادستان خود امر کیفری را تعقیب می‌کند و اقدامات ضروری را برای حفظ و جمع‌آوری ادله جرم و جلوگیری از فرار متهم به عمل می‌آورد. این حکم در مواردی که بزه‌دیده، ولی یا قیم او به علنی از قبیل بی‌هوشی قادر به شکایت نباشد نیز جاری است.

اگر بزه‌دیده طفل یا مجنون باشد و ولی قهری یا سرپرست قانونی او با وجود مصلحت مولی‌علیه اقدام به شکایت نکند، دادستان موضوع را تعقیب می‌کند. همچنین در مورد بزه‌دیدگانی که به علنی از قبیل معلولیت جسمی یا ذهنی یا کهولت سن، ناتوان از اقامه دعوی هستند، دادستان موضوع را با جلب موافقت آنان تعقیب می‌کند. در این صورت، موقوف شدن تعقیب در خصوص افراد محجور یا اجرائی حکم نیز منوط به موافقت دادستان است. نکته: اگر جزو مقامات و اشخاص رسمی در حوزه کاری‌تان هستید لازم است بدانید که اگر از وقوع یکی از جرایم غیرقابل گذشت در حوزه کاری خود مطلع شدید مکلف هستید موضوع را فوراً به دادستان اطلاع دهید.

مقامات دادسرا علاوه بر دادستان شامل بازپرس و دادیار است که این‌ها زیر نظر دادستان فعالیت می‌کنند و از دادستان دستور می‌گیرند. با اینکه بازپرس، مقام تحقیق پرونده‌های جزایی و مستقل است، دادستان هر زمان می‌تواند پرونده را بخواهد و مطالعه و از بازپرس تکمیل تحقیقات را درخواست کند و بازپرس در انجام نظر دادستان برای تکمیل تحقیقات باید متابعت کند. دادستان در اموری که به بازپرس ارجاع می‌شود، حق نظارت و ارائه تعلیمات لازم را دارد. دادستان می‌تواند در تحقیقات مقدماتی حضور یابد و بر نحوه انجام آن نظارت کند؛ اما نمی‌تواند جریان تحقیقات را متوقف سازد. ناگفته نماند با وجود اینکه انجام تحقیقات مقدماتی بر عهده بازپرس است اما دادستان و معاون او یا دادیار نیز می‌توانند انجام تحقیقات مقدماتی پرونده را بر عهده‌دار شوند.

اظهار نظر نسبت به قرارهای بازداشت بازپرس

اظهار نظر نسبت به قرارهای نهایی بازپرس (منع تعقیب، موقوفی تعقیب، توقف تحقیقات و جلب به دادرسی) از دیگر وظایف دادستان است. یعنی تصمیم‌هایی نهایی که بازپرس می‌گیرد منوط به موافقت دادستان است و چنانچه دادستان با هر کدام موافق نباشد و بازپرس نظر دادستان را نپذیرد، برای تعیین تکلیف، پرونده به دادگاه ارسال می‌شود.

صدور کیفرخواست

از دیگر وظایف دادستان صدور کیفرخواست است. دادستان اگر با احراز جرم و تکمیل تحقیقات موافق باشد، کیفرخواست صادر می‌کند. در کیفرخواست مشخصات طرفین پرونده، نوع جرم انتسابی، ادله ارتکاب جرم و مستندات قانونی قید و برای مرتکب، تقاضای کیفر می‌شود. کیفرخواست پس از امضای دادستان یا معاون او یا دادیار، به دادگاه ارسال می‌شود. بد نیست این را نیز بدانید که دادگاه‌های جزایی بدون کیفرخواست دادستان، حق شروع رسیدگی ندارند، به جز در موارد نادر و استثنایی.

بدون دادستان، دادگاه رسمیت ندارد

جلسه محاکمه دادگاهی که به امر کیفری رسیدگی می‌کند، بدون حضور دادستان رسمی و قانونی نیست. دادستان یا شخصاً حاضر می‌شود یا معاون یا یکی از دادیاران را به نمایندگی در جلسه محاکمه مزبور معرفی می‌کند.

اجرای احکام جزایی

حکم دادگاه بعد از صدور و قطعی شدن برای اجرا به دادسرا ارسال می‌شود. در دادسرا قسمتی وجود دارد به نام «معاونت اجرای احکام کیفری» که تحت نظارت دادستان انجام وظیفه می‌کند. معاونت اجرای احکام کیفری به تعداد لازم قاضی اجرای احکام کیفری، مددکار اجتماعی، مامور اجراء و مامور مراقبتی در اختیار دارد. طبق قانون قاضی اجرای احکام کیفری باید حداقل سه سال سابقه خدمت قضایی داشته باشد.

تعیین تکلیف اموال ناشی از جرم

در مرحله تحقیقات مقدماتی تعیین تکلیف اموال، اشیاء و وسایل ناشی از جرم هم در صورتی که توسط دادستان یا دادیاران قرار نهایی صادر شده باشد، برعهده دادستان است. همچنین درخواست ضبط آلات جرم از دادگاه، در صورتی که وجود آنها موجب اخلال در نظم و آسایش عمومی شود، از وظایف دادستان خواهد بود.

